

Davor Radić, spec. iur.¹
Ana Radić, mag. iur.²

PРАВНА SREDSTVA PROTIV PRAVORIJEKA ARBITRAŽNOG SUDA HNS-A S VAŽEĆOM SUDSKOM PRAKSOM

UDK: 347:796/799
DOI: 10.31141/zrpf.2020.57.136.423
Pregledni znanstveni rad
Primitljeno: 10. studenog 2019.

U radu se odgovara na pitanje koja su pravna sredstva dopuštena protiv pravorijeka Arbitražnog suda Hrvatskog nogometnog saveza. Također, ukazuje se na recentnu praksu Županijskog suda u Zagrebu te Vrhovnog suda RH u postupcima povodom tužbi za poništaj pravorijeka Arbitražnog suda HNS-a. Koautori radom analiziraju i dopustivost ustavne tužbe pred Ustavnim sudom RH u postupcima koji su završeni pred Arbitražnim sudom HNS-a sa sudskom praksom Ustavnog suda RH.

Ključne riječi: *tužba, pravorijek, spor, nogomet, arbitraža, sportsko pravo*

1. UVODNA NAPOMENA

Izabrani ili arbitražni sud (*tribunal arbitral, tribunale arbitrale, arbitration tribunal, arbitražni sud*) jest nedržavno tijelo, sastavljeno od jedne ili više osoba o čijem su se izboru stranke sporazumjele, kome stranke sporazumno i dobrovoljno povjeravaju donošenje meritorne odluke u sporu, a zakon tu odluku izjednačuje s pravomoćnom sudskom presudom.³

Nazivi izabrani i arbitražni sud su sinonimi, riječi kojima se označuje isti sadržaj.⁴

Ovdje možemo reći i to da arbitražno sudovanje ima i negativnih osobina. One dolaze od teškoća u pronalaženju arbitra i u konstituiranju arbitraže, ponekad od opasnosti sporog postupanja, od nedovoljnog poznavanja prava, od nedostatka čvrstine i nepristranosti arbitra, od mogućnosti da troškovi narastu zbog honorara koji arbitri traže za svoj rad, od opasnosti da se suđenje po načelu pravičnosti ne pretvori

¹ Davor Radić, vanjski suradnik na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Splitu – poslijediplomski specijalistički studij Sportsko pravo, član Hrvatskog društva za športsko pravo, odvjetnik u OD *Radić & Radić*, Split.

² Ana Radić, odvjetnica u OD *Radić & Radić*, Split.

³ Vidi Musa, Krešimir, „Arbitraža po lokalnoj samoupravi i upravi“, *Pravo u gospodarstvu*, Zagreb 3-4/1996, str. 306.

⁴ Detaljnije Triva, Siniša, Belajec, Velimir, Dika, Mihajlo, op. cit. u bilješki 3, str. 687; Musa, op. cit. u bilješki 3, str. 18-21; Musa, Krešimir, op. cit. u bilješki 5, str. 306.

u arbitrarnost, od opasnosti u koju za pravilnost presude predstavlja anticipirano odricanje stranaka od žalbe, od toga što sve prednosti arbitraže mogu biti dovedene u pitanje ako se pokrene spor pred državnim sudom radi pobijanja arbitražne odluke. Nasuprot ovim slabostima arbitraže, državno pravosuđe još uvijek predstavlja atraktivan forum – čvrstinom i trajnošću svoje organizacije, nepristranošću sudaca koji poznaju pravna pravila, određenošću i strogoćom procesnih formi i rokova.⁵

U Republici Hrvatskoj nogometni sporovi rješavaju se "u pretežitom dijelu" pred Arbitražnim sudom Hrvatskog nogometnog saveza (u daljnjem tekstu: Arbitražni sud HNS-a) i to posebice iz razloga što je Svjetska nogometna organizacija (u daljnjem tekstu: FIFA) svojim internim aktima "nametnula" obvezu nacionalnim nogometnim savezima, pa tako i HNS-u, da svi subjekti nogometne organizacije za slučaj spora dogovaraju isključivu nadležnost arbitražnog suda – u konkretnom slučaju Arbitražnog suda HNS-a. Kažemo u *pretežitom dijelu* jer svakako dio sporova rješava se i pred tzv. redovnim sudovima, no s obzirom na razvitak sportskog nogometnog prava kao sad već posebne grane prava, to svi sudionici nogometa kao sporta svoju pravnu sigurnost u većini slučajeva traže pred Arbitražnim sudom HNS-a jer se radi o specijaliziranom sudu koji se bavi rješavanjem tih sporova.

Međutim, nakon što arbitražni postupak bude okončan pravorijekom Arbitražnog suda HNS-a, postavlja se pitanje jesu li, sukladno važećim propisima i zakonskim uređenjima, dopuštena pravna sredstva te, ako jesu, koja su to.

Pravno sredstvo protiv pravorijeka Arbitražnog suda HNS-a sukladno Zakonu o arbitraži (u daljnjem tekstu: ZA) jest tužba za poništaj pravorijeka.⁶ Dakle, u konkretnom slučaju to se, kao *lex generalis*, primjenjuju odredbe ZA-e, a u kojem zakonu su detaljno razrađene odredbe u pogledu poništaja pravorijeka svakog arbitražnog suda, a samim tim to znači i Arbitražnog suda HNS-a.

2. TUŽBA ZA PONIŠTAJ PRAVORIJEKA ARBITRAŽNOG SUDA HNS-A

2.1. Značenje tužbe za poništaj

Možemo ponajprije reći da je tužba za poništaj presude izabranog suda nesuspendivno izvanredno pravno sredstvo, konstitutivne naravi, a presuda kojom se usvaja tužbeni zahtjev poništava presudu izabranog suda s djelovanjem *ex tunc*.

Sud se rješavajući o tužbenom zahtjevu ograničava na donošenje *judicium rescidens*; on neće donijeti *judicium rescissorium*, kojim bi nadomjestio ukinutu

⁵ Stanković, Gordana, Račić, Ranka, *Parnično procesno pravo*, I. izdanje, Grafokomerc, Trebinje, 2008., str. 346.

⁶ Vidi detaljnije Sajko, Krešimir, „Može li se protiv strane države provesti ovrha na osnovi arbitražnog pravorijeka – rješenja i otvorena pitanja“, *Pravo i porezi*, 4/2006, 2006., str. 25-30, te Sajko, Krešimir, „Dilema o priznanju i ovrši stranih poništenih pravorijeka“, *Pravo i porezi*, 2/2000, 2000., str. 3-7.

presudu izabranog suda.⁷ Tužba radi poništaja jest procesnopravna tužba. Ona ima funkciju vrlo ograničenog pravnog sredstva.⁸

Triva ističe da je tužba za poništaj pravorijeka specifična i po tome „što je izuzetno restriktivna, da tako ojača podršku koju pravni poredak pruža arbitraži. Sud koji odlučuje o toj tužbi ne bi u pravilu mogao ulaziti u preispitivanje pravilnosti utvrđenja činjeničnog stanja ni pravilnosti primjene materijalnog prava. No to ne znači da je ispitivanje pravilnosti primjene materijalnog prava sasvim isključeno pa da je stoga opravdano kazati da su tužba i parnica za poništaj pravorijeka kao izvanredno pravno sredstvo lišeni značajne komponente drugog izvanrednog pravnog sredstva, revizije, čije nepodnošenje jest zapreka za podnošenje ustavne tužbe. Nema, međutim, sumnje da je u navedenom razlogu implicirana i kvalificirana pogrešna primjena materijalnog prava. Navedeni standard jamačno implicira druge standarde – slobode i prava čovjeka i građanina čija je povreda razlog za podnošenje ustavne tužbe. Ne bi se, prema tome, moglo tvrditi da se u tužbi za poništaj pravorijeka ne mogu isticati relevantne povrede materijalnog prava koje se mogu isticati u reviziji. Ta tužba može, dakle, imati relevantna svojstva revizije u parničnom ili izvanparničnom postupku, u mjeri u kojoj je uopće prihvatljivo da se sud arbitara kojima su stranke, a ne država, povjerile suđenje u svome sporu, obvezujući se unaprijed da će izrečeni sud prihvatiti, odjednom preispituje i u zonama koje ne ugrožavaju pravni poredak i/ili ljudska prava i slobode. Inzistiranje na prokrustovskom nastojanju da se instituti jednog drukčijeg pravnog područja gotovo na silu poistovjete s onima u već poznatom ali bitno drukčijem okruženju dovodi do zanemarivanja ekstremno dispozitivne naravi arbitraže, čija je glavna odlika da joj fizionomiju kroje stranke svojim dogovorom, bježeći od zagrljaja državnog pravosuđenja koliko je god to moguće. Čini nam se da takvo nastojanje da se tužba za poništaj poistovjeti s ponavljanjem i podvede pod klasična pravila o ponavljanju postupka ne daje zadovoljavajuće rezultate jer ne odolijeva kritici koja te pokušaje osporava. Takva se interpretacija ograničava na formalističke metode gramatičkog tumačenja zakonskih tekstova koje ne vode ničemu jer su ti zakonski tekstovi nastajali u fazama nejasnih previranja neiskusnog legiferiranja i iz pera profesionalno nekvalificiranih i neukih autora. Argumentacija bi se trebala temeljiti na analizi fundamentalnih elemenata arbitražnog fenomena koji se ostvaruje u okruženju slobodnog tržišta robe i usluga. Trebala bi uzimati u obzir i svjetske trendove sklone reduciranju sredstava za osporavanje pravorijeka, počevši od Newyorške konvencije iz 1958, Europske konvencije o međunarodnoj trgovačkoj arbitraži iz 1961. (arg. IX. EK61), UNICITRAL-ovog Model zakona iz 1985. (arg. 34. UML) te Washingtonske konvencije iz 1965, koja ne dopušta nikakvih revizija arbitražnih odluka u postupku pred nacionalnim sudovima zemalja u kojima bi se njezini pravorijeci trebali prisilno izvršiti (art. 50-52. WK65). Trebalo bi, smatramo, odgovor tražiti u krilu relativno nove discipline, discipline arbitražnog prava, koja se uspješno emancipira iz njedara staratelja, stvarajući nove specifične institute.

⁷ Triva, Siniša, Belajec, Velimir, Dika, Mihajlo, op. cit. u bilješki 3, str. 708; Kandare, Boris, op. cit. u bilješki 26, str. 56-57.

⁸ Kandare, Boris, op. cit. u bilješki 26, str. 57-58.

Prirodno je što ti instituti, a takva je i tužba za poništaj pravorijeka, nose na sebi jake tragove rješenja preuzetih iz matičnih disciplina, no ne pokazuju spremnost da im bez pogovora robuju. Njihovu fizionomiju trebalo bi krojiti imajući u vidu kompleksni splet osebnih karakteristika arbitraže koje izrastaju autonomno, vodeći računa prije svega o tome da je arbitraža plod maksimalno izražene autonomije stranaka u sporu, koje svojom voljom determiniraju njezine temelje – sporazumijevaju se o specifičnom ustavu arbitražnog suda, o odabiru osobe arbitara, propisuju pravila postupka, utvrđuju materijalno-pravna pravila po kojima će njihovi izabranici suditi o meritumu spora, pristaju a priori na njihovu odluku, ali ipak utanačuju rezerve koje će im omogućiti da se odupru njihovim izrekama ako one iznevjere očekivanja vrijeđajući temeljna načela pravičnog, fair suđenja (a due process of law). Sve više zainteresirani za postizavanje brze pravde, potencijalni korisnici arbitražnih usluga sve snažnije inzistiraju na prihvaćanju pravila koja će u maksimalno mogućoj mjeri osigurati brzo i sigurno rješavanje spora bez opasnosti da donesena odluka i njezine konsekvencije budu dovedene u pitanje zahvaljujući njezinom zakašnjelom radikalnom preispitivanju. Odriču se prava na isticanje niza mogućih prigovora koji su uobičajeni u sferi državnog pravosuđenja, pa i pod cijenu da se pokore odluci koja ne predstavlja krajnji domet u traganju ni za tzv. materijalnom istinom ni za punom pobjedom prava, svjesni da je spora i nesigurna pravda tek varijanta nepravde. Iz takvih nastojanja profilira se premanentno dinamičan, režim pravnih sredstava protiv pravomoćnog pravorijeka”.⁹

Zakon o arbitraži predvidio je u svojim odredbama, i to baš u članku 36. ZA, mogućnost podnošenja tužbe za poništaj pravorijeka. Tako je propisano da se protiv pravorijeka arbitražnog suda može podnijeti tužba za poništaj u skladu sa odredbama toga zakona. Međutim, pravorijek se može pobijati samo tužbom za poništaj podnesenom protiv pravorijeka kojim je okončan postupak o zahtjevu u povodu kojeg je on donesen. Protiv pravorijeka nisu dopuštena druga pravna sredstva sudu.

Temeljem gore navedenog, možemo reći da je tužba za poništaj konstitutivne naravi. Presuda kojom se tužbeni zahtjev prihvaća poništava pravorijek arbitražnog suda djelovanjem *ex tunc*. Postupak se ograničava na donošenje *judicium rescindens* pa državni sud ne može donositi i *judicium rescissorium*, kojom bi poništeni pravorijek nadomjestio sudskom presudom. Stranke ne mogu otkloniti primjenu odredaba o poništaju, pa u parnicama pokrenutima tužbom za poništaj nema mjesta materijalnim stranačkim dispozicijama ni donošenje presude na temelju priznanja, zbog ogluhe i zbog izostanka.¹⁰

S obzirom na činjenicu da Arbitražni sud HNS-a ima sve elemente arbitražne ustanove, to je protiv njegovih odluka dopušteno stvarno i mjesno nadležnom redovnom sudu podnositi tužbe za poništaj pravorijeka, a sve kako je predviđeno Zakonom o arbitraži.

⁹ Detaljnije Triva, Siniša, Uzelac, Alan, *Komentar Zakona o arbitraži i drugi izvori hrvatskog arbitražnog prava*, Narodne novine, Zagreb, 2007.; Triva, Siniša, opt. cit. u bilješci 25, str. 227-228.

¹⁰ Tako Triva, Siniša, Uzelac, Alan, op. cit., str. 288.

2.2. Nadležnost suda za tužbu za poništaj

Za odlučivanje o tužbi za poništaj nadležan je sud države kojemu je arbitraža podvrgnuta. Za hrvatski Zakon o arbitraži koji u pravilu uređuje samo pitanja koja se odnose na arbitraže koje se sa stajališta tog Zakona smatraju domaćima, bez obzira na to jesu li nacionalne ili internacionalne, to su sukladno članku 43. stavak 1. Zakona o arbitraži određeni hrvatski sudovi. Jurisdikcija za suđenje o tužbi za poništaj pripada samo sudu države na čijem je teritoriju pobijana odluka donesena.¹¹

Za odlučivanje o tužbi za poništaj pravorijeka arbitražnog suda u predmetima iz stvarne nadležnosti trgovačkih sudova nadležan je Trgovački sud u Zagrebu, a u ostalim predmetima Županijski sud u Zagrebu (članak 43. stavak 1. ZA-e).¹²

Iako presuda arbitražnog suda, pa time i Arbitražnog suda HNS-a, ima prema strankama snagu pravomoćne sudske presude, država putem svojih sudova ispituje pravorijek, ali samo u granicama propisanim zakonom.¹³

2.3. Razlozi za poništaj

Članak 36. stavak 2. ZA-e propisuje da pravorijek može poništiti sud, iz članka 43. stavak 1. tog Zakona, i to:

- 1) ako stranka koja podnese tužbu dokaže:
 - a) da ugovor o arbitraži iz članka 6. ovoga Zakona nije uopće bio sklopljen ili da nije bio valjan,
 - b) da stranka u postupku nije bila sposobna zaključiti ugovor o arbitraži i biti stranka u sporu (članak 7.) ili da stranka nije bila uredno zastupana,
 - c) da stranka koja je podnijela tužbu za poništaj pravorijeka nije bila uredno obaviještena o pokretanju arbitražnog postupka ili da joj je na drugi nezakonit način bilo onemogućeno raspravljanje pred arbitražnim sudom,
 - d) da se pravorijek odnosi na spor koji nije predviđen arbitražnim ugovorom, ili koji nije obuhvaćen njegovim odredbama, ili da sadrži odluke o predmetima koji prekoračuju granice ugovora o arbitraži, s time da se, ako se odluka o predmetima koji su podvrgnuti arbitraži može odvojiti od onih koja joj nisu podvrgnuta, može poništiti samo onaj dio odluke u kome se nalaze odredbe koje se odnose na predmete koji nisu bili podvrgnuti arbitraži,
 - e) da sastav arbitražnog suda ili arbitražni postupak nisu bili u skladu s ovim Zakonom ili dopuštenim sporazumom stranaka, a to je moglo utjecati na sadržaj pravorijeka,

¹¹ Triva, Siniša, Uzelac, Alan, op. cit., str. 288.

¹² U praksi Arbitražnog suda HNS-a, a sve s obzirom na činjenicu da su velika većina sporova koji se vode pred Arbitražnim sudom HNS-a upravo sporovi između igrača i klubova to je u tim slučajevima u postupcima povodom tužbi za poništaj arbitražnog pravorijeka sukladno članku 43. ZA-e nadležan Županijski sud u Zagrebu.

¹³ Detaljnije Grbin, Ivo, „Poništaj pravorijeka arbitražnog suda po Zakonu o arbitraži“, *Pravo u gospodarstvu*, vol. 42., 2003., br. 4, str. 262.

- f) da pravorijek nije obrazložen ili potpisan u smislu odredaba članka 30. stavka 3. i 5. ovoga Zakona, ili
- 2) ako sud nađe, i kad se stranka nije pozvala na taj razlog:
 - a) da predmet spora nije arbitrabilan prema zakonima Republike Hrvatske,
 - b) da je pravorijek u suprotnosti s javnim poretkom Republike Hrvatske.

2.4. Rok za podnošenje tužbe za poništaj

Tužba za poništaj pravorijeka Arbitražnog suda HNS-a može se podnijeti u roku od tri mjeseca od dana dostave konačnog pravorijeka odnosno dostave dopunskog pravorijeka, ispravka ili tumačenja pravorijeka ako se oni tužbom poništavaju, a sve kako je to propisano u članku 36. stavak 3. Zakona o arbitraži. Ova odredba o roku također je, kao i sve ostale odredbe ovog članka, redigirana kao stroga (kogentna) norma, pa stranke od nje ne mogu odstupiti predviđajući kraće ili dulje rokove za poništaj, ili pak drugačiji način njihova računanja.¹⁴

2.5. Odgoda postupka po tužbi za poništaj

Sud od kojega se traži poništaj pravorijeka može, ako nađe da je to prikladno ili ako to zatraži jedna od stranaka, odgoditi postupak po tužbi za poništaj za vrijeme koje on odredi kako bi dao mogućnost arbitražnom sudu da nastavi postupak ili da poduzme nešto drugo što bi moglo ukloniti razloge za poništaj pravorijeka (članak 36. stavak 4. ZA-e).

Odredba o odgodi postupka za poništaj i o trajanju odgode ovisi o razboritom nahođenju suda o značenju i prikladnosti opisanog događaja, ili o takvom prijedlogu jedne stranke. Pravilo jamačno ima na umu situacije u kojima su se stekli takvi uvjeti za poništaj odluke koji ipso iure ne diskvalificiraju arbitre koji su je donijeli, pa niti arbitražni ugovor na temelju kojega je bio konstituiran arbitražni sud koji je odluku donio. Odgodu bi trebao odrediti državni sud u nadi da bi doneseni pravorijek zahvaljujući arbitrima koji su ga donijeli mogao doživjeti neko bitnije poboljšanje o uvjetima u kojima sud arbitrima pruža mogućnost da nastave arbitriranje ili da poduzmu nešto drugo radi uklanjanja nastalih razloga za poništaj.¹⁵

2.6. Odricanje od prava na tužbu za poništaj

Članak 36. stavak 6. Zakona o arbitraži propisuje da se stranke ne mogu unaprijed odreći prava na pobijanje pravorijeka tužbom za poništaj.

Naime, izričito izrečena nedopustivost ovlaštenja stranaka da se unaprijed odreknu prava da tužbom za poništaj pobijaju doneseni pravorijek implicira i

¹⁴ Triva, Siniša, Uzelac, Alan, op. cit., str. 307-308.

¹⁵ Tako Triva, Siniša, Uzelac, Alan, op. cit., str. 308.

prešutno konkludentno pravilo o mogućnosti naknadnog odricanja od tog prava. Trebalo bi uzeti da bi to pravo nastalo kad stranka primi doneseni pravorijek i tako dobije priliku da upozna i shvati njegov sadržaj. Odricanje od tog prava moguće je samo dotle dok ono traje, dakle do isteka roka za podnošenje tužbe za poništaj pravorijeka.¹⁶

2.7. Žalbeni postupak protiv odluke redovnog suda povodom tužbe za poništaj

Protiv odluke nadležnog suda koji je donio odluku povodom tužbe za poništaj pravorijeka stranke imaju mogućnost podnošenja žalbe stvarno i mjesnom nadležnom sudu.

Ako je odluku na temelju tužbe za poništaj pravorijeka Arbitražnog suda HNS-a donio Županijski sud u Zagrebu, i to primjerice kada se radilo o sporu između igrača i kluba, stranke na tu odluku imaju pravo u roku od 15 (petnaest) dana podnijeti žalbu Vrhovnom sudu RH. Ako je pak odluku na temelju tužbe za poništaj pravorijeka donio Trgovački sud u Zagrebu, i to kada se radi o sporu između dva nogometna kluba, o žalbi protiv tog suda odlučuje Visoki trgovački sud RH.

3. SUDSKA PRAKSA REDOVNIH SUDOVA POVODOM PODNOŠENJA TUŽBI ZA PONIŠTAJ PROTIV PRAVORIJEKA ARBITRAŽNOG SUDA HNS-A

U pojedinim nacionalnim zakonodavstvima razrađeni su sustavi o mogućnostima podvrgavanja arbitražnih odluka kontroli redovnih sudova.¹⁷

Od osnutka Arbitražnog suda HNS-a (2002.) pa do danas, svake je godine pred Arbitražnim sudom HNS-a bio velik broj vođenih sporova, a s obzirom na njihovu važnost i značaj pojedinih slučajeva, znatan se broj njih osporavao pred redovnim sudovima čija nadležnost proizlazi iz članka 43. ZA-e.

U praksi najviše sporova u kojima su stranke poništavale pravorijek Arbitražnog suda HNS-a jesu upravo sporovi pred Županijskim sudom u Zagrebu, a sve iz razloga što je pred Arbitražnim sudom HNS-a upravo najveći broj sporova između igrača i klubova.

Dakle, nakon poništaja arbitražnog pravorijeka stranke se mogu obratiti nadležnom državnom sudu za rješavanje spornog odnosa ili mogu ponovno sklopiti novi arbitražni sporazum.¹⁸

¹⁶ Više o tome Triva, Siniša, Uzelac, Alan, op. cit., str. 309.

¹⁷ Detaljnije Kandare, Boris, *Pobijanje arbitražne odluke*, doktorska disertacija, Rijeka, 1986., Knjižnica Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, str. 12; Kandare, Boris, *Pobijanje arbitražne odluke (međunarodni aspekti)*, Split, 1992., str. 12.

¹⁸ Usp. Šimić, Željko, „Pravna sredstva protiv pravorijeka domaće arbitraže“, *Pravo u gospodarstvu*, vol. 43, br. 2, 2004., str. 168.

U nastavku ovog rada, autor će analizirati najznačajnije dosadašnje odluke Županijskog suda u Zagrebu te Vrhovnog suda Republike Hrvatske, a sve u postupcima povodom tužbi za poništaj pravorijeka Arbitražnog suda HNS-a.

3.1. Predmet D.D. / N.P.¹⁹

U ovom konkretnom slučaju, donesena je prva odluka u kojoj je Vrhovni sud RH, rješavajući po žalbi, preinačio presudu Županijskog suda u Zagrebu br. VI AP-3/07-7 od 29. svibnja 2007., a sve na način da je poništio odluku Arbitražnog suda HNS-a broj 1905/02 od 31. siječnja 2003. godine.

Naime, navedenom presudom Županijskog suda u Zagrebu odbijen je tužbeni zahtjev kojim tužitelj traži poništaj pravorijeka Arbitražnog suda HNS-a od 31. siječnja 2003. godine, a kojim pravorijekom je odlučeno da se utvrđuje da je Stipendijski ugovor o igranju između stranaka prestao važiti s danom 31. srpnja 2002., pa se stoga igrač može nesmetano registirati u tuzemstvu ili inozemstvu, bilo kao igrač amater ili neamater izvan prijelaznog roka.

Tužitelj je poništavao predmetni pravorijek Arbitražnog suda HNS-a iz razloga navedenih u članku 36. stavak 2. točka 1f. i točka 2b. Zakona o arbitraži, ističući da je pravorijek potpisao samo jedan član vijeća, te da je odluka Arbitražnog suda HNS-a u suprotnosti s javnim poretkom Republike Hrvatske, jer da je izreka odluke nejasna i nerazumljiva, da je odlučeno izvan granica postavljenog zahtjeva te da se odluka temelji na Pravilniku o nagradama igrača i trenera u dijelu koji je protivan Ustavu RH i moralu društva.

Prvostupanjski sud odnosno Županijski sud u Zagrebu ocijenio je tužbeni zahtjev tužitelja neosnovanim, smatrajući da navedeni razlozi za poništaj pravorijeka nisu ostvareni.

Tužitelj je protiv te odluke Županijskog suda u Zagrebu podnio žalbu Vrhovnom sudu RH i Vrhovni je sud ocijenio da je ista u cijelosti osnovana.

Naime, prema odredbi članka 36. stavak 2. točka 1f. Zakona o arbitraži, pravorijek može poništiti sud iz članka 43. stavak 1. Zakona o arbitraži ako stranka koja podnese tužbu dokaže da pravorijek nije obrazložen ili potpisan u smislu odredaba članka 30. stavak 3. i 5. Zakona o arbitraži.²⁰

Odredbom članka 30. stavak 5. Zakona o arbitraži propisano je da izvornik pravorijeka i sve prijepise potpisuje arbitar pojedinac odnosno svi članovi vijeća, te da je pravorijek valjan i ako ga koji arbitar uskrati potpisati ako ga je potpisala većina članova vijeća te je na pravorijeku utvrdila to uskraćenje potpisa (vidi članak 30. stavak 3. i stavak 5. ZA).

¹⁹ Presuda Vrhovnog suda RH broj Gž 8/07-2 od 11. II. 2009. god.

²⁰ Vidi članak 36. stavak 2. točka 1 f. Zakona o arbitraži.

U odnosu na dosadašnje propise ZA-e donosi velike promjene u smjeru olakšavanja same arbitraže i suradnju državnog suda i arbitraže.²¹

U obrazloženju pobijane prvostupanjske presude navodi se kako je iz spisa Arbitražnog suda HNS-a vidljivo da su se strane u smislu odredbe članka 18. stavak 1. Zakona o arbitraži sporazumjele da će u njihovu slučaju suditi Arbitražni sud HNS-a temeljem Poslovnika o radu Arbitražnog suda HNS-a, a u članku 27. tog navedenog Poslovnika navodi se da odluka mora biti potpisana od strane predsjednika vijeća, pa da je iz raspravnog zapisnika Arbitražnog suda HNS-a od 15. studenoga 2003. godine vidljivo kako je navedeni Poslovnik dan na uvid sudu i punomoćniku predlagatelja, a da predlagatelj isti nije osporio, pa nije dokazao da je sud postupio suprotno članku 30. stavak 5. Zakonu o arbitraži.

Imajući u vidu gore navedeno, Vrhovni je sud RH odlučujući o žalbi zauzeto sljedeće pravno shvaćanje:

Arbitražni sud a i stranke nemaju apsolutnu slobodu u određivanju pravila postupanja pred Arbitražnim sudom. Oni moraju poštovati one odredbe Zakona o arbitraži čije bi neprimjenjivanje imalo za posljedicu otklanjanje zakonskih odredaba o poništaju pravorijeka Arbitražnog suda zbog apsolutno bitnih povreda postupka.

Nadalje, Vrhovni sud RH zaključuje da je u konkretnom slučaju odredbom članka 27. stavak 6. Poslovnika o radu Arbitražnog suda HNS-a, kojom je suprotno odredbi članka 30. stavak 5. Zakona o arbitraži određeno da odluka mora biti potpisana samo od strane predsjednika vijeća, isključena primjena odredbe članka 36. stavak 2. točka 1f. Zakona o arbitraži o poništaju pravorijeka iz razloga kršenja odredaba članka 30. stavak 3. i stavak 5. Zakona o arbitraži, pa je prvostupanjski sud (Županijski sud u Zagrebu) neosnovano smatrao da Arbitražni sud HNS-a nije postupio suprotno odredbi članka 30. stavak 5. Zakona o arbitraži.

Slijedom navedenoga, Vrhovni sud RH kao drugostupanjski sud navodi da je ostvaren razlog za poništaj pravorijeka i da je stoga prvostupanjski sud neosnovano odbio tužbeni zahtjev, pa je na temelju odredbe članka 373. Zakona o parničnom postupku prvostupanjsku presudu Vrhovni sud RH preinačio te prihvatio zahtjev za poništaj pravorijeka.

3.2. Predmet HNK R. / M.P.²²

U ovom predmetu Vrhovni sud RH donio je presudu na način da je preinačio presudu Županijskog suda u Zagrebu broj AP-3/08-7 od 1. srpnja 2009. godine te poništio odluku Arbitražnog suda HNS-a broj A-37/07 od 6. studenoga 2007. godine.

²¹ Vidi Giunio, Miljenko, „Državni sud i arbitraža prema novom zakonu o arbitraži“, referat, *Deveti hrvatski arbitražni dani: Harmonizacija arbitražnog prava i prakse: svjetski, regionalni i nacionalni izazovi*, Zagreb, 6. i 7. prosinca 2001., str. 2.

²² Presuda Vrhovnog suda RH broj GŽ 24/09-2 od 1. VII. 2009. god.

Naime, u konkretnom slučaju, prvostupanjskom presudom Županijskog suda u Zagrebu bio je odbijen tužbeni zahtjev tužitelja kojim je tražio poništaj pravorijeka Arbitražnog suda HNS-a.

Nogometni je klub poništavao pravorijek Arbitražnog suda HNS-a iz razloga navedenih u članku 36. stavak 2. točka 1. a. i točka 1. d. Zakona o arbitraži, ističući da u konkretnom slučaju nije sklopljen ugovor o arbitraži, odnosno da se pravorijek odnosi na spor koji nije predviđen arbitražnim ugovorom, a to sve iz razloga što se prema članku 51. stavak 1. Zakona o arbitraži učinci ugovora o arbitraži koji su bili sklopljeni prije stupanja na snagu Zakona o arbitraži prosuđuju po zakonu koji je bio prije toga na snazi, a to je Zakon o parničnom postupku, gdje se, u smislu odredbe članka 469. a. Zakona o parničnom postupku, statutom sportske organizacije ne može utvrditi nadležnost arbitraže za rješavanje sporova o imovinskopravnim zahtjevima, jer se nadležnost izabranih sudova u vrijeme sklapanja konkretnog ugovora od 17. srpnja 1998. godine između stranaka mogla predvidjeti samo zakonom.

Županijski sud u Zagrebu tužbeni je zahtjev ocijenio neosnovanim, smatrajući da navedeni razlozi za poništaj pravorijeka nisu ostvareni.

Prema odredbi čl. 36. st. 2. toč. 1. a. i d. Zakona o arbitraži pravorijek može poništiti sud iz čl. 43. st. 1. Zakona o arbitraži ako stranka koja podnese tužbu dokaže da ugovor o arbitraži iz čl. 6. Zakona o arbitraži nije uopće bio sklopljen ili da nije bio valjan, odnosno da se pravorijek odnosi na spor koji nije predviđen arbitražnim ugovorom.

Ugovor o arbitraži sklopljen u obliku kompromisorne klauzule, samostalan je pravni posao u odnosu prema ugovoru u kojemu je ta klauzula sadržana, pa je slijedom toga za odlučivanje u sporu o pravovaljanosti glavnog ugovora nadležna arbitraža. Ako su stranke za rješavanje određenog spora ugovorile nadležnost arbitraže, sud kojemu je podnesena tužba u istom sporu i među istim strankama na prigovor tuženika oglasit će se nenadležnim, ukinuti provedene radnje u postupku i odbaciti tužbu. Stranke mogu odustati od ugovora o arbitraži i konkludentnom radnjom, i to tužitelj podnošenjem tužbe sudu, a tuženik upuštanjem u raspravljanje o glavnoj stvari. Stoga sud ne može odbaciti tužbu po službenoj dužnosti, već na prigovor tuženika koji je istaknuo najkasnije u odgovoru na tužbu.²³

Predmet spora u postupku koji se vodio pred Arbitražnim sudom HNS-a jest zahtjev igrača za isplatom određenih zaostalih obroka naknade za zdravstveno i mirovinsko osiguranje, prema ugovoru o radu sklopljenim 17. srpnja 1998. godine između nogometnog kluba i igrača profesionalca, a koji ugovor je u međuvremenu raskinut i to dana 23. rujna 1999. godine.²⁴

Prvostupanjski sud tj. Županijski sud u Zagrebu donosi presudu kojom odbija tužbu nogometnog kluba za poništaj pravorijeka iz iznesenih razloga koje temelji na članku 54. Statuta Hrvatskog nogometnog saveza, koji je bio na snazi u vrijeme

²³ Dika, Mihajlo, Čizmić, Jozo, *Komentar Zakona o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine*, OSCE, Sarajevo 2000., str. 784.

²⁴ Radilo se u konkretnom slučaju o sporu koji proizlazi iz ugovornog odnosa nogometnog kluba i igrača.

zaključenja ugovora o radu između stranaka, i prema kojem svi sporovi koji nastaju između pojedinih saveza, udruženja klubova igrača, u vezi s nogometnim sporom rješavaju se isključivo u okviru nogometne organizacije, pred nadležnim tijelima saveza. Prvostupanjski sud smatra da je članak 3. Ugovora o radu sklopljenom između stranaka predviđeno da se igrač obvezuje pridržavati propisa Hrvatskog nogometnog saveza i to poglavito Statuta HNS-a, Pravilnika o statusu igrača HNS-a, Pravilnika o nogometnim natjecanjima HNS-a te Statuta i drugih akata kluba. Prvostupanjski sud nadalje smatra da iz članka 2. stavak 1. Poslovnika o radu Arbitražnog suda HNS-a proizlazi da je Arbitražni sud HNS-a samostalni i stalni jednostupanjski sud nadležan za rješavanje statusnih pitanja trenera i igrača i u svezi s tim imovinskih sporova koji nastaju između pojedinih subjekata Hrvatskog nogometnog saveza (između ostalog igrač – klub), a u smislu odgovarajućih odredbi Statuta i drugih propisa Hrvatskog nogometnog saveza.

Slijedom iznesenoga, to je Vrhovni sud RH odlučujući o žalbi utvrdio da je pogrešan zaključak prvostupanjskog suda o tome da je primjenom citiranih odredbi Statuta HNS-a i pravilnika u konkretnom slučaju isključena nadležnost suda. Vrhovni sud RH u svojoj presudi zaključuje da prema njegovu pravnom shvaćanju u konkretnom slučaju *ne dolazi do primjene odredaba Statuta HNS kao i članka 16. stavak 2. Pravilnika o statusu igrača HNS kojima je navedeno da je Arbitražni sud HNS nadležan za rješavanje statusnih pitanja igrača i u svezi s tim imovinskih pitanja igrača, pa tako imovinskih sporova koji nastaju između pojedinih subjekata, a time između igrača i kluba. Naime, u konkretnom slučaju se ne radi o sporu koji je nastao između igrača i kluba u svezi s nogometnim sportom, već se radi o postupku radi isplate duga, koje potraživanje je nastalo iz ugovornog odnosa tužitelja i tuženika, slijedom čega se radi o obveznopravnom odnosu za koji je isključivo nadležan sud.*

Osim navedenoga, prema odredbama članka 470. i 471. Zakona o parničnom postupku, a koje se primjenjuju na učinke konkretnog ugovora sklopljenog između stranaka temeljem članka 51. stavak 1. Zakona o arbitraži, izabrani je sud nadležan jedino ako je sklopljen ugovor o izabranom sudu, a takav ugovor je sklopljen i kada je odredba o nadležnosti izabranog suda sadržana u općim uvjetima za sklapanje pravnog posla.

U smislu članka 469. Zakona o parničnom postupku statutom sportske organizacije ne može se utvrditi nadležnost arbitraže za rješavanje spora po imovinskopравnim zahtjevima, jer se nadležnost izabranih sudova može predvidjeti samo zakonom. S obzirom na to da u smislu odredbe članka 1. Zakona o parničnom postupku odlučivanje o imovinskopравnim sporovima spada u sudsku nadležnost, a nije sklopljen ugovor o izabranom sudu, jer to ne proizlazi iz sadržaja ugovora od 17. srpnja 1998. godine, Vrhovni sud RH smatra da je Županijski sud u Zagrebu pogrešno zaključio da nogometni klub nije dokazao razloge za poništaj pravorijeka iz čl. 36. st. 2. toč. 1. a. i d. Zakona o arbitraži.

Slijedom navedenoga, Vrhovni sud RH zaključuje da je u konkretnom slučaju ostvaren razlog za poništaj pravorijeka Arbitražnog suda HNS broj A-37/07 od 6.

studenoga 2007. godine, pa je na temelju odredbe članka 373. Zakona o parničnom postupku prvostupanjsku presudu valjalo preinačiti i prihvatiti zahtjev za poništaj pravorijeka.

Ovakvo isto pravno shvaćanje kao što je to bilo u ovom predmetu broj Gž 24/09-2, Vrhovni je sud RH ponovio u svojoj kasnijoj odluci – presudi i rješenju broj Gž-8/10 i Gž-9/10 od 7. srpnja 2010. godine, a u kojem predmetu je Vrhovni sud RH odbio kao neosnovanu žalbu igrača te potvrdio presudu Županijskog suda u Zagrebu broj AP-4/08-7 od 14. siječnja 2010. godine, a kojom prvostupanjskom presudom Županijskog suda u Zagrebu poništena je odluka Arbitražnog suda HNS-a broj 3544/06 od 2. kolovoza 2007. godine.

3.3. Predmet HNK R. / M.T.²⁵

Vrhovni sud RH u ovom je predmetu preinačio presudu Županijskog suda u Zagrebu broj Ap-1/10 od 14. travnja 2010., a sve na način da je odbio tužbeni zahtjev za poništenje odluke Arbitražnog suda HNS-a broj A-78/09 od 8. siječnja 2010. godine. Naime, prvostupanjskom presudom Županijskog suda u Zagrebu poništena je odluka Arbitražnog suda HNS-a broj A-78/09 od 7. siječnja 2010. godine.

Protiv ove presude trener, kao tuženik, izjavio je žalbu Vrhovnom sudu RH i to baš zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i zbog pogrešne primjene materijalnog prava. Trener predlaže da se pobijana presuda preinači i odbije tužbeni zahtjev, te da obveže klub da mu naknadi parnični trošak uključivo i trošak žalbe. Vrhovni sud RH nakon provedenog žalbenog postupka utvrdio je da je žalba trenera u cijelosti osnovana.

Nogometni klub je u postupku pred Županijskim sudom u Zagrebu tražio da se poništi odluka Arbitražnog suda HNS-a i to baš zbog razloga navedenih u čl. 36. st. 2. toč. 1a) i 1d) Zakona o arbitraži, ističući da u konkretnom slučaju nije sklopljen ugovor o arbitraži, odnosno da se pravorijek odnosi na spor koji nije predviđen arbitražnim ugovorom.

Prvostupanjski je sud prihvatio tužbeni zahtjev nogometnog kluba, a svoju odluku kojom poništava pravorijek Arbitražnog suda HNS-a temelji na shvaćanju da je temelj priznavanja trenerovog potraživanja pred Arbitražnim sudom HNS-a bio Sporazum sklopljen između stranaka 21. rujna 2009. godine (Sporazum o raskidu ugovora o treniranju od 1. srpnja 2009.) u kojem nije ugovorena arbitražna nadležnost. Stoga, s obzirom na to da se radi o zahtjevu za isplatu duga nastalog iz ugovornog odnosa stranaka, dakle, imovinskopravnom sporu za rješavanje kojega je nadležan sud (čl. 1. Zakona o parničnom postupku), te jer iz rečenog Sporazuma ne proizlazi da bi bio sklopljen ugovor o izabranom sudu (čl. 6. Zakona o arbitraži), to Županijski sud u Zagrebu smatra da nogometni klub osnovano zahtijeva poništaj arbitražnog pravorijeka.

²⁵ Presuda Vrhovnog suda RH broj Gž-15/10-2 od 2. VI. 2010. god.

Prema odredbi čl. 36. st. 2. toč. 1a) i 1d) pravorijek može poništiti sud iz čl. 43. st. 1. Zakona o arbitraži ako stranka koja podnese tužbu dokaže da ugovor o arbitraži iz čl. 6. Zakona o arbitraži uopće nije sklopljen ili da nije bio valjan, odnosno da se pravorijek odnosi na spor koji nije predviđen arbitražnim ugovorom.

Ovdje možemo reći da se u članku 6. ZA isprepleću teme koje se u svjetskoj arbitražnoj doktrini smatraju riješenima i neospornima (npr. pravilo o pravnom izjednačavanju kompromisa i kompromisornih klauzula).²⁶ Odredbom članka 6. stavak 1. Zakona o arbitraži propisano je da ugovor o arbitraži jest ugovor kojim stranke podvrgavaju arbitraži sve ili određene sporove koji su među njima nastali ili bi mogli nastati iz određenog pravnog odnosa (ugovornog ili izvanugovornog), te se takav ugovor može sklopiti u obliku arbitražne klauzule u nekom ugovoru ili u obliku posebnog ugovora.

U konkretnom slučaju, nije sporno da su stranke dana 1. srpnja 2009. godine sklopile Ugovor o treniranju. Također, nije sporno da su stranke dana 21. srpnja 2009. godine zaključile Sporazum o raskidu ugovora o treniranju od 1. srpnja 2009. godine kojim se nogometni klub obvezao treneru isplatiti novčani iznos. Točno je, kako to pravilno utvrđuje prvostupanjski sud, da u gore citiranom Sporazumu o raskidu ugovora o treniranju stranke nisu ugovorile nadležnost Arbitražnog suda HNS-a. Međutim, iz navedenog Sporazuma o raskidu ugovora o treniranju vidljivo je da je u članku 4. tog Sporazuma ugovoreno da trener pored novčane naknade ugovorene u članku 3. Sporazuma nema nikakvih drugih potraživanja s osnove Ugovora o treniranju od 1. srpnja 2009. godine. Upravo ta okolnost prema ocjeni Vrhovnog suda RH ukazuje da se citirani Sporazum o raskidu ugovora i isplati spornog iznosa temelji na Ugovoru o treniranju od 1. srpnja 2009., odnosno proizlazi iz tog ugovora, a kako je to opravdano tijekom postupka i sada u žalbi isticao trener. Naime, upravo sadržaj tog citiranog članka Sporazuma ukazuje da stranke u tom Sporazumu upućuju na tekst drugog ugovora – Ugovora o treniranju iz kojeg proizlazi trenerovo potraživanje, pa utoliko navedeni Sporazum o raskidu ugovora ne predstavlja samostalan pravni posao i stoga ga niti nije moguće razmatrati odvojeno (zasebno) od Ugovora o treniranju od 1. srpnja 2009. godine.

Ugovor o arbitraži jest ugovor posebne prirode, jer služi organiziranju rješavanja spora koji može nastati iz ugovora u kojem se nalazi.²⁷

U kontekstu izloženoga, Vrhovni sud RH ne prihvaća stajalište pobijane presude Županijskog suda u Zagrebu da trener svoje potraživanje temelji isključivo na Sporazumu o raskidu ugovora od 21. rujna 2009., a kako to jednostranim tumačenjem tog Sporazuma zaključuje prvostupanjski sud. Utoliko, dakle, nije odlučno što u tom Sporazumu nije ugovorena arbitražna klauzula.

Naprotiv, sukladno naprijed rečenome, sporni odnos stranaka prema shvaćanju Vrhovnog suda RH proizlazi iz Ugovora o treniranju od 1. srpnja 2009. – u kojem

²⁶ Detaljnije Uzelac, Alan, „Forma arbitražnog ugovora u hrvatskom pravu: novo uređenje, njegova ishodišta i perspektive daljnjeg razvoja“, *ZBO*, 56: 2-3, 2006., str. 549-582.

²⁷ Više o tome Vidaković Mukić, Marta, *Opći pravni rječnik*, Narodne novine, Zagreb, 2006., str. 410.

su stranke (čl. 8. st. 2. Ugovora) za sve sporove proizašle iz navedenog ugovora ugovorile isključivu nadležnost Arbitražnog suda HNS-a.

Iz svega toga navedenog, dakle, proizlazi pravno shvaćanje Vrhovnog suda RH *da je Arbitražni sud HNS u konkretnom slučaju bio nadležan za rješavanje predmetnog spora, a obzirom na ugovorenu arbitražnu klauzulu u spomenutom Ugovoru o treniranju iz kojeg ustvari i proizlazi ovaj spor.*

Stoga, polazeći od navedenih bitnih činjenica utvrđenih na temelju isprava, a koje prvostupanjski sud prigodom donošenja svoje odluke nije (u cijelosti) uzeo u obzir, Vrhovni sud RH kao drugostupanjski sud smatra da u konkretnom slučaju nisu ostvareni razlozi za poništaj predmetnog pravorijeka.

3.4. Predmet HNK R. / K.B.²⁸

U ovom žalbenom postupku Vrhovni sud RH odbio je žalbu igrača kao neosnovanu i potvrdio presudu Županijskog suda u Zagrebu broj Ap-8/10 od 25. listopada 2010. godine i tom je presudom poništena odluka Arbitražnog suda HNS-a broj 1978/06 od 1. veljače 2010. godine.

Naime, u konkretnom slučaju, protiv prvostupanjske presude igrač je podnio žalbu Vrhovnom sudu RH pobijajući je iz razloga pogrešne primjene materijalnog prava. Igrač, kao žalitelj, smatra da je pravilno prvostupanjski sud poništio arbitražni pravorijek no da je u izreci odluke prvostupanjski sud trebao i utvrditi kako postoji pravni temelj za arbitražu u tom spisu slijedom čega da se predmet vraća Arbitražnom sudu HNS-a na ponovno odlučivanje. Upravo zbog toga igrač predlaže preinačenje presude Županijskog suda u Zagrebu, a sve na način da se predmet konačno vrati Arbitražnom sudu HNS-a na ponovno odlučivanje.

Prvostupanjski je sud prihvatio tužbeni zahtjev kluba, kojim je traženo poništenje osporene odluke Arbitražnog suda HNS-a nakon što je utvrdio da sastav Arbitražnog suda HNS-a nije bio u skladu s odredbom članka 10. stavak 2. Zakona o arbitraži, što je, prema odredbi članka 36. stavak 2. točka e) Zakona o arbitraži, razlog za poništaj pravorijeka.²⁹ Pred prvostupanjskim sudom, a sve na temelju postavljenog tužbenog zahtjeva, zatraženo je poništenje u cijelosti odluke Arbitražnog suda HNS-a broj 1978/06 od 1. veljače 2010. godine. No tijekom trajanja tog postupka, a do zaključenja glavne rasprave, niti jedna od stranaka nije zatražila da se u povodu poništenja pravorijeka vrati predmet na ponovno odlučivanje Arbitražnom sudu HNS-a. Prema odredbi članka 2. stavak 1. Zakona o parničnom postupku, sud odlučuje u granicama zahtjeva koji su stavljeni u postupku.

Polazeći od gore citirane odredbe te činjenice da tužbenim zahtjevom igrača nije zatraženo utvrđenje postojanja valjanog pravnog temelja za arbitražu u ovom

²⁸ Presuda Vrhovnog suda RH broj Gž 2/12-2 od 16. II. 2011. god.

²⁹ Prema odredbi članka 37. stavak 2. Zakona o arbitraži, kad sud kojemu je podnesena tužba za poništaj pravorijeka nade da je to moguće i prikladno u provedbi poništenog pravorijeka, vratit će na traženje jedne stranke predmet na ponovno odlučivanje Arbitražnom sudu.

sporu, te vraćanje predmeta Arbitražnom sudu HNS-a na ponovno odlučivanje, to prvostupanjski sud – Županijski sud u Zagrebu u konkretnom predmetu odlučujući o postavljenom tužbenom zahtjevu nije mogao odlučiti izvan svojih granica o zahtjevu koji tužitelj nije postavio.

Tako Vrhovni sud RH zaključuje da: *Kako pak tijekom postupka ni jedna od stranaka, niti klub a niti ni igrač, nije zatražila da u povodu poništaja pravorijeka predmet bude vraćen na ponovno odlučivanje Arbitražnom sudu HNS, to u konkretnom slučaju nisu postojale pretpostavke iz odredbe članka 37. stavak 2. Zakona o arbitraži na temelju kojih bi se moglo tražiti vraćanje predmeta na ponovno odlučivanje Arbitražnom sudu HNS.*

Dakle, novi postupak pred istim izabranim sudom bio bi dopušten samo ako to nije u suprotnosti s razlogom zbog kojeg je odluka poništena.³⁰ Zbog gore navedenih utvrđenja, to je Vrhovni sud RH odbio žalbu igrača kao neosnovanu i potvrdio prvostupanjsku presudu na temelju odredbe članka 368. stavak 1. Zakona o parničnom postupku.

3.5. Predmet HNK H. / NK Š.³¹

U ovom predmetu pred Županijskim sudom u Zagrebu postavilo se pitanje oko nadležnosti Županijskog suda u Zagrebu na predmetni spor radi poništaja pravorijeka Arbitražnog suda HNS-a. U suvremenoj praksi ugovaranja arbitražnog rješavanja spora pretežu široke arbitražne klauzule, pa je tako u državama koje poznaju ovaj razlog bilo veoma malo uspješnog pozivanja na njega.³²

Naime, u konkretnom predmetu, tužitelj je, kao nogometni klub, tražio poništenje odluke Arbitražnog suda HNS-a broj A-18/10 od 23. siječnja 2012. godine u bitnom navodeći da su ostvareni razlozi za poništaj pravorijeka iz članka 36. stavak 2. točka 1a i e Zakona o arbitraži jer da između stranaka nije bio sklopljen ugovor o arbitraži sukladno članku 6. Zakona o arbitraži, te da sastav arbitražnog vijeća nije bio u skladu sa člankom 10. stavak 2. i stavak 4. Zakona o arbitraži. Tuženik, kao drugi nogometni klub, prije upuštanja u raspravljanje prigovorio je stvarnoj nadležnosti Županijskog suda u Zagrebu, navodeći da je za odlučivanje o tužbi za poništaj odluke Arbitražnog suda HNS-a nadležan Trgovački sud u Zagrebu.

Na osnovi gore istaknutog prigovora, Županijski je sud u Zagrebu utvrdio *da je iz tužbe vidljivo da su stranke pravne osobe, a prema odredbi članka 34.b točka 1. Zakona o parničnom postupku trgovački sudovi u parničnom postupku u prvom stupnju, između ostalih, sude i u sporovima između pravnih osoba.*

Stoga se Županijski sud u Zagrebu, sukladno odredbi članka 17. stavak 2., u svezi sa člankom 297. stavak 5. Zakona o parničnom postupku, a temeljem članka

³⁰ Usp. Omanović, Sanjin, „Neke prepoznate dileme arbitražnog sudovanja“, *Godišnjak Pravnoga fakulteta u Sarajevu*, XLI, 1998., str. 261.

³¹ Rješenje Županijskog suda u Zagrebu broj 6 Ap-3/12-5 od 20. III. 2012. god.

³² Detaljnije Van de Berg, *Consolidated Commentary*, ICCA Yearbook 1994, pod 512: Grounds for Refusal of Enforcement – Excess of Authority by Arbitrator (www.kluwerarbitration.com).

43. stavak 1. Zakona o arbitraži, oglasio stvarno nenadležnim te po pravomoćnosti ovog rješenja predmet ustupio nadležnom Trgovačkom sudu u Zagrebu (članak 21. stavak 1. u svezi s člankom 282. stavak 2. Zakona o parničnom postupku).

3.6. Predmet J.K. / NK V.³³

Ovaj postupak pokrenut je povodom tužbe igrača koji traži poništaj pravorijeka Arbitražnog suda HNS-a broj A-159/11 od 30. siječnja 2012. godine navodeći da je u konkretnom slučaju ostvaren zakonski razlog za poništaj pravorijeka iz članka 36. stavak 2. točka 1.e Zakona o arbitraži, s obzirom na to da smatra kako sastav Arbitražnog suda HNS-a odnosno arbitražni postupak nije bio proveden u skladu sa Zakonom o arbitraži. Osim toga, igrač, kao tužitelj, smatra da mu od strane Arbitražnog suda HNS-a nije dana mogućnost da imenuje arbitra, kako to predviđa Zakon o arbitraži, nego da je Arbitražni sud HNS-a sastavljen sukladno članku 3. Poslovnika o radu Arbitražnog suda HNS-a koja odredba da je u suprotnosti s izričitom odredbom članka 10. stavak 3. i stavak 4. Zakona o arbitraži, a zbog čega onda isti traži poništaj navedenog pravorijeka i istovremeno temeljem odredbe članak 37. Zakona o arbitraži traži da se predmet vrati na ponovno odlučivanje Arbitražnom sudu HNS-a.

Tuženik kao nogometni klub usprotivio se tužbenom zahtjevu igrača, navodeći u bitnom da se nogometni klub nije protivio sastavu Arbitražnog vijeća, te da nije tražio imenovanje jednog arbitra kako to predviđa članak 10. stavak 3. i stavak 4. Zakona o arbitraži, pa predlaže da se tužbeni zahtjev u cijelosti odbije.

Nakon provedenog postupka, Županijski je sud u Zagrebu zaključio da je Arbitražni sud HNS-a bio sastavljen suprotno odredbi članka 10. stavak 2. Zakona o arbitraži jer prema navedenoj zakonskoj odredbi suci sudova Republike Hrvatske mogu biti izabrani samo za predjednika arbitražnog vijeća ili za arbitra pojedinca, pa kako je iz pobijane odluke vidljivo da je kao član vijeća sudjelovao sudac Županijskog suda u Zagrebu, to se smatra da je Arbitražni sud HNS-a sastavljen suprotno izričito navedenoj zakonskoj odredbi.

Nadalje, a sve u pogledu takvog utvrđenja, Županijski sud u Zagrebu daje pravno shvaćanje u kojem navodi da *izbor sudaca nije u duhu arbitražnog sudovanja, jer sudovi nad arbitražom imaju i kontrolnu nadležnost, zbog čega percepcija suca državnog suda kao osobe koja je dužna čuvati dojam neovisnosti i nepristranosti, nije kompatibilna sa slučajem u kojem jedna od stranaka izabere suca kao „svog“ arbitra, jer se u tom slučaju druga stranka stavlja u neravnopravan položaj.*³⁴

Temeljem gore navedenoga, odlučeno je da sastav Arbitražnog suda HNS-a nije bio u skladu sa Zakonom o arbitraži, te da je to moglo utjecati na sadržaj pravorijeka, pa da je time onda ostvaren razlog iz članka 36. stavak 1. točka 1.e

³³ Presuda Županijskog suda u Zagrebu broj 6 Ap-8/12-4 od 4. II. 2013. god.

³⁴ Zato Županijski sud u Zagrebu zaključuje da je svrha te odredbe da se suci državnih sudova mogu imenovati za „nestranačke“ arbitre tj. samo za predsjednike arbitražnih vijeća ili za arbitre pojedince.

Zakona o arbitraži za poništaj navedenog pravorijeka, time da je sukladno odredbi članka 37. stavak 2. Zakona o arbitraži predmet vraćen na ponovno odlučivanje Arbitražnom sudu HNS-a.

3.7. Predmet HNK R. / NK Ž.³⁵

U ovom predmetu Vrhovni sud RH odlučujući o žalbi nogometnog kluba, kao tuženika, odbio je njegovu žalbu te potvrdio presudu Županijskog suda u Zagrebu broj 6 Ap-1/12-7 od 22. ožujka 2012. godine i to baš u točki I. izreke, dok je Vrhovni sud RH u odnosu na točku II. i točku III. presude istu ukinuo i vratio predmet na ponovi postupak Županijskom sudu u Zagrebu.

Presudom Županijskog suda u Zagrebu u točki I. izreke odbijen je prigovor stvarne nenadležnosti Županijskog suda u Zagrebu, te je u točki II. i točki III. poništena u cijelosti odluka Arbitražnog suda HNS-a broj A-13/11 od 25. listopada 2011. godine.

Prema odredbi članka 43. stavak 1. Zakona o arbitraži, za odlučivanje o nadležnosti povodom tužbe za poništaj pravorijeka arbitražnog suda (članak 36.) u predmetima iz stvarne nadležnosti trgovačkih sudova nadležan je Trgovački sud u Zagrebu, a u ostalim predmetima Županijski sud u Zagrebu.

Kako je pravilno utvrđeno prvostupanjskom presudom, iako su u ovom postupku bile obje stranke pravne osobe, to je na temelju članka 17. stavak 4. Zakona o parničnom postupku došlo do ustaljivanja stvarne nadležnosti Županijskog suda u Zagrebu jer je drugi nogometni klub, kao tuženik, prigovor stvarne nenadležnosti istaknuo tek u podnesku od 21. ožujka 2012. godine, u kojem navodi da je „dopunio odgovor na tužbu“, a što je zapravo bilo nakon što je dao cjelovit odgovor na tužbu i upustio se u raspravljanje o glavnoj stvari. Upravo je zbog toga prvostupanjski sud s razlogom odbio taj prigovor stvarne nenadležnosti Županijskog suda u Zagrebu, što je potvrdio i Vrhovni sud RH.

Međutim, kako je Vrhovni sud RH ispitivao prvostupanjsku presudu u granicama žalbenih razloga zbog kojih je žalba podnesena, ali i iz razloga na koje drugostupanjski sud pazi po službenoj dužnosti, sukladno odredbi članka 365. stavak 2. Zakona o parničnom postupku, to je Vrhovni sud RH utvrdio postojanje bitne povrede odredaba parničnog postupka iz članka 354. stavak 2. točka 11. Zakona o parničnom postupku.

Prvi nogometni klub, kao tužitelj, zahtijeva da se poništi predmetni pravorijek Arbitražnog suda HNS-a iz razloga navedenih u članku 36. stavak 2. točke 1. a), b) i e) Zakona o arbitraži ističući da su ispunjene pretpostavke iz članka 36. stavak 2. točka 1.a) jer da stranke nisu sklopile ugovor o izabranom sudu u smislu odredbe članka 6. stavak 1. i stavka 3. točke 4. Zakona o arbitraži, zbog čega da odlučivanje o imovinskom sporu spada u sudsku nadležnost, kao i da je u donošenju arbitražne

³⁵ Presuda i rješenje Vrhovnog suda RH broj Gž 23/12-2 od 19. XI. 2013. god.

odluke, kao član Arbitražnog vijeća, sudjelovao sudac Županijskog suda u Zagrebu koji je mogao biti izabran samo za predsjednika Arbitražnog vijeća ili za arbitra pojedinca i da stoga sastav Arbitražnog suda HNS-a nije bio u skladu s odredbom članka 10. stavak 2. Zakona o arbitraži, a to da je, prema odredbi članka 36. stavak 2. točka 1.e) Zakona o arbitraži, razlog za poništenje pravorijeka.

Na osnovi gore istaknutih razloga za poništaj pravorijeka, Županijski je sud u Zagrebu ocijenio tužbeni zahtjev osnovanim smatrajući da je ostvaren razlog za poništaj pravorijeka iz članka 36. stavak 2. točka 1.e) Zakona o arbitraži uz obrazloženje da sastav Arbitražnog suda nije bio u skladu s odredbom članka 10. stavak 2. Zakona o arbitraži jer je u donošenju odluke Arbitražnog suda HNS-a sudjelovao sudac Županijskog suda u Zagrebu koji je mogao biti izabran samo za predsjednika arbitražnog vijeća ili za arbitra pojedinca.³⁶

Vrhovni sud RH, odlučujući o žalbi tuženika, zauzeo je pravno shvaćanje da zakonski razlog za poništaj pravorijeka Arbitražnog suda iz razloga navedenog u odredbi članka 36. stavak 2. točke 1.e) Zakona o arbitraži nije apsolutni razlog za poništenje pravorijeka, već je riječ o relativnom razlogu za čije postojanje nije dovoljna sama činjenica pogrešnog sastava Arbitražnog suda već se traži i da je ta činjenica utjecala na sadržaj pravorijeka.

Kako je ocjenu o postojanju navedenog razloga za poništaj predmetnog pravorijeka Hrvatskog nogometnog saveza prvostupanjski sud temeljio isključivo na činjenici pogrešnog sastava Arbitražnog suda, a da pritom nije naveo razlog zbog kojih smatra da je upravo ta činjenica utjecala na pravilnost arbitražnog pravorijeka, to sve predstavlja nedostatak zbog kojeg se pobijana presuda nije mogla ispitati pa je time počinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz članka 354. stavak 2. točka 11. Zakona o parničnom postupku.

Stoga je na temelju odredbe članka 369. stavak 1. Zakona o parničnom postupku Vrhovni sud RH prvostupanjsku presudu ukinuo i vratio predmet Županijskom sudu u Zagrebu na ponovno suđenje te je dana uputa da se u tom ponovnom postupku treba raspraviti i ocijeniti pitanje utjecaja pogrešnog sastava Arbitražnog suda na sadržaj pobijanog pravorijeka.

3.8. Predmet NK Z. / I.K.³⁷

Županijski sud u Zagrebu svojom presudom u ovom predmetu odbio je tužbeni zahtjev nogometnog kluba kojim je tražio poništaj pravorijeka Arbitražnog suda HNS broj A-85/11 od 29. listopada 2012. godine.

³⁶ U smislu odredbe članka 36. stavak 2. točke 1.e) Zakona o arbitraži pravorijek Arbitražnog suda može se poništiti samo ako stranka koja podnese tužbu dokaže da sastav Arbitražnog suda ili arbitražni postupak nisu bili u skladu s tim zakonom ili dopuštenim sporazumom stranaka, a što je moglo utjecati na sadržaj pravorijeka.

³⁷ Presuda Županijskog suda u Zagrebu broj 6 Ap-2/13-6 od 28. V. 2013. te presuda Vrhovnog suda RH broj Gž 20/13-2 od 27. VIII. 2014. god.

Nogometni klub, kao tužitelj, svojom je tužbom tražio poništaj pravorijeka Arbitražnog suda HNS-a navodeći u bitnom da prilikom donošenja pobijane odluke Arbitražnog suda nije bilo sporazuma stranaka glede sastava vijeća Arbitražnog suda.

Prvostupanjski je sud utvrdio da iz priloženog spisa Arbitražnog suda HNS-a nije vidljivo da bi tužitelj (nogometni klub) predlagao drugoj strani sklapanje sporazuma o postupku imenovanja arbitara, u smislu odredbe članka 10. stavak 3. Zakona o arbitraži, niti je predlagao sudu da postupi sukladno stavku 4. točka 1. istog članka, nego se, suprotno tome, upustio u raspravljanje navodeći tijekom postupka da je suglasan sa sastavom vijeća.

Tijekom trajanja ovog postupka tužitelj je tvrdio da nema što on predlagati Arbitražnom sudu HNS-a da postupi sukladno članku 10. stavak 4. točka 1. Zakona o arbitraži već da je to upravo dužnost i obveza Arbitražnog suda HNS-a da postupi na način kako mu to nalaže Zakon o arbitraži.

Što se tiče članka 10. stavak 4. Zakona o arbitraži, možemo reći da isti sadrži razmjerno iscrpne odredbe o postupku imenovanja arbitara koji se primjenjuje ako se stranke o njemu nisu sporazumjele (st. 4.) ili ako se ugovorenim postupkom imovanja ne može ostvariti željeni rezultat (st. 5.). Iz samog članka 10. Stavak 4. Zakona o arbitraži proizlazi: *kad arbitražu provode tri arbitra, svaka stranka imenovat će jednoga, a dva tako imenovana arbitra imenovat će trećega, koji će biti predsjednik arbitražnog vijeća. Ako jedna stranka ne imenuje arbitra i o tome ne obavijesti drugu stranku u roku od 30 dana nakon što primi obavijest o imenovanju arbitra i poziv da imenuje arbitra, ili ako se dva arbitra ne sporazumiju u pogledu trećeg u roku od 30 dana od imenovanja posljednjeg od njih dvojice, imenovanje će na zahtjev stranke obaviti ovlaštenik za imenovanje predviđen u članku 43. stavak 3. Zakona o arbitraži.*³⁸

Prema članku 3. Poslovnika o radu Arbitražnog suda HNS-a proizlazi *da Arbitražni sud Hrvatskog nogometnog saveza ima 6 članova, te da sudi u vijeću od 3 člana, a predsjednika i članove Arbitražnog suda Hrvatskog nogometnog saveza imenuje Izvršni odbor Hrvatskog nogometnog saveza na prijedlog predsjednika Hrvatskog nogometnog saveza.* Dakle, to znači da arbitre u postupcima pred Arbitražnim sudom HNS-a imenuje Izvršni odbor HNS-a, a ne stranke.

Za tužitelja, nogometni klub, u ovom postupku nije bilo prijeporno da pravila o sastavu Arbitražnog suda uključuju i način na koji je sud konstituiran. Štoviše, tužitelj je istakao da Arbitražni sud HNS-a u ovom predmetu koji se vodio uopće nije strankama dostavio obavijest o imenovanju arbitara, a niti poziv da imenuju arbitra. Stoga, tužitelj naglašava da je članak 3. Poslovnika o radu Arbitražnog suda HNS-a u suprotnosti sa člankom 10. stavak 3. i stavak 4. Zakona o arbitraži

³⁸ Odredbom članka 43. stavak 3. Zakona o arbitraži propisano je da *“ako se stranke nisu sporazumjele da neke ili sve djelatnosti pomoći obavlja arbitražna ustanova ili neki drugi ovlaštenik za imenovanje, djelatnosti (radnje) navedene u čl. 10. st. 4-7., u članku 12. st. 3. i 4., čl. 14. st. 7. i u čl. 15. ovog Zakona obavljat će predsjednik Suda iz st. 1. istog članka ili sudac kojeg on na to ovlasti”*.

koji izričito propisuju način na koji se imenuju arbitri, a sve u svezi sa člankom 43. stavak 3. Zakona o arbitraži.

Dakle, tužitelj kojega je zastupao ovaj autor, smatrao je da u arbitražnom postupku koji se vodio pred Arbitražnim sudom HNS-a nije imao mogućnost imenovanja arbitara sukladno Zakonu o arbitraži čime su prekršene odredbe članka 10. u svezi s člankom 43. Zakona o arbitraži odnosno Arbitražni sud HNS-a je i u svom Poslovniku o radu Arbitražnog suda HNS-a prekršio imperativne norme Zakona o arbitraži koja uređuju pravila postupanja pred arbitražnim sudovima.

No Županijski sud u Zagrebu ne prihvaća gore navedena utvrđenja nogometnog kluba, kao tužitelja, te zauzima sljedeće pravno shvaćanje: *Prema odredbi članka 5. Zakona o arbitraži stranka koja zna ili je morala znati da neka odredba ovog zakona od čije primjene stranke mogu odustati ili da neki uvjet koji proizlazi iz ugovora o arbitraži nije poštovan, pa unatoč tome nastavi sudjelovati u arbitraži, a bez odgode ne prigovori tom nepoštivanju, ili ako ne prigovori u roku koji je za to određen, gubi pravo na to nepoštivanje.* Prema tome, zaključuje prvostupanjski sud, *kako tužitelj u postupku donošenja pobijanog pravorijeka nije prigovorio sastavu Arbitražnog suda, nego je nastavio aktivno sudjelovati u tom postupku, to je izgubio pravo da u ovom postupku traži poništenje pravorijeka Arbitražnog suda zbog nepoštivanja postupka imenovanja arbitara na način predviđen odredbom članka 10. stavak 3. i stavak 4. Zakona o arbitraži.*

Temeljem gore navedenoga, Županijski je sud u Zagrebu odbio tužbu nogometnog kluba, kao tužitelja, za poništajem pravorijeka Arbitražnog suda HNS-a.

Protiv gore navedene odluke Županijskog suda u Zagrebu pod brojem 6 Ap-2/13-6 od 28. svibnja 2013. godine, nogometni je klub, kao žalitelj, podnio žalbu nadležnom Vrhovnom sudu RH. U svojoj žalbi nogometni klub navodi da je gore navedeno pravno shvaćanje i zaključak prvostupanjskog suda pogrešan jer da se članak 5. Zakona o arbitraži ne može u ovom predmetu primijeniti jer stranke ne mogu odustati od postupka imenovanja arbitara koji je reguliran člankom 10. Zakona o arbitraži. Žalitelj smatra da se ovo pravilo, koje je opisano pod člankom 5. Zakona o arbitraži, ne odnosi na nepoštivanje odredaba Zakona od kojih stranke ne mogu odustati, dakle, na odredbe prisilne naravi koje su stranke obvezne poštovati, već samo na odredbe od kojih stranke mogu odustati. Dakle, žalitelj ističe da prvostupanjski sud u ovom predmetu ne može i ne smije primijeniti odredbu članka 5. Zakona o arbitraži jer se ista uopće ne odnosi na ovaj predmet i to baš posebno iz razloga što stranke, a ni Arbitražni sud, ne mogu postupati suprotno imperativnim odredbama Zakona o arbitraži.

Na temelju gore podnesene žalbe od strane nogometnog kluba, Vrhovni sud RH u svom je predmetu broj Gž 20/13-2 donio dana 27. kolovoza 2014. godine presudu kojom je odbio žalbu žalitelja, nogometnog kluba, te potvrdio u cijelosti presudu Županijskog suda u Zagrebu broj Ap-2/13-6 od 28. svibnja 2013. godine, kojom je zapravo Vrhovni sud RH prihvatio izložena shvaćanja prvostupanjskog suda. Vrhovni sud RH naglašava *da je iz stanja spisa vidljivo da je doista tijekom trajanja arbitražnog postupka došlo do izmjene arbitražnog vijeća, time da su se*

stranke izričito suglasile sa sastavom izmijenjenog vijeća koje je nastavilo provoditi arbitražni postupak i koje je donijelo pobijani arbitražni pravorijek. Nadalje, Vrhovni sud RH navodi da jedno od temeljnih pravila arbitražnog postupka jest pravo stranaka da slobodno uređuju postupak imenovanja arbitara. Samo ako se stranke nisu sporazumjele (članak 10. stavak 4. Zakona o arbitraži) ili ako se ugovorenim postupkom imenovanja ne može ostvariti željeni rezultat (članak 10. stavak 5. Zakona o arbitraži), Zakon o arbitraži sadrži precizne i iscrpne odredbe o postupku imenovanja arbitara. U okolnostima predmetnog slučaja, nakon neobavljanja dužnosti od strane prethodnog arbitražnog vijeća, u smislu članka 14. Zakona o arbitraži bilo je potrebno provesti postupak imenovanja zamjenika arbitara koji se provodi sukladno pravilima koja se primjenjuju na imenovanja arbitara koje je potrebno zamijeniti, dakle opet prema članku 10. Zakona o arbitraži. No Vrhovni sud RH ističe i to da iako prvostupanjski sud nije određeno utvrdio razlog prestanka postupanja prijašnjeg arbitražnog vijeća, u svakom slučaju polazeći od autonomije stranačke volje, postoji pravo stranaka da sporazumno opozovu prijašnje arbitre te da opet sporazumno imenuju nove arbitre u smislu članka 10. Zakona o arbitraži.

Temeljem navedenoga, Vrhovni sud RH konačno zaključuje da *poštujući stranačku autonomiju u određivanju postupka imenovanja arbitara, njihova suglasnost glede sastava arbitražnog vijeća u sebi uključuje i prihvaćanje, dakle sporazum o postupku imenovanja arbitara.*

3.9. Predmet NK Ž. / E.Z.³⁹

Tužitelj, kao nogometni klub, u ovom predmetu traži tužbom poništaj odluke Arbitražnog suda HNS-a broj A-22/12 od 7. svibnja 2012. godine u kojoj navodi da su ispunjeni razlozi iz članka 36. stavak 2. točka 1.c Zakona o arbitraži jer da isti nije uredno primio poziv za ročište određeno pred Arbitražnim sudom HNS-a za dan 7. svibnja 2012. godine, te da mu je time onemogućeno raspravljanje pred sudom, a isto tako da mu Arbitražni sud nije omogućio imenovanje arbitara u smislu odredbe članka 10. Zakona o arbitraži.

U odgovoru na tužbu tuženik, kao trener, navodi da nema saznanja o tome je li tužitelj uredno primio poziv za navedeno ročište te predlaže da se od Arbitražnog suda HNS-a zatraži potvrda o uredno obavljenoj predmetnoj dostavi, a isto tako da se zatraži očitovanje od Arbitražnog suda HNS-a je li sukladno propisima izvršeno imenovanje arbitara za predmetni spor.

Prvostupanjski je sud nakon izvedenih dokaza (uvid u odluku Arbitražnog suda HNS-a br. A-22/12 od 7. svibnja 2012. te spis Arbitražnog suda HNS-a broj A-22/12) ocijenio da je tužbeni zahtjev u cijelosti osnovan. Naime, Županijski sud u Zagrebu zaključuje da osnovano tužitelj navodi da nije uredno zaprimio poziv za ročište pred Arbitražnim sudom HNS-a za dan 7. svibnja 2012. godine s obzirom

³⁹ Presuda Županijskog suda u Zagrebu broj 6 Ap-4/13-11 od 22. VII. 2013. te presuda Županijskog suda u Zagrebu broj 6 P-8/16-6 od 28. IV. 2016. god.

na to da je iz povratnice vidljivo da je tužitelj poziv za ročište za dan 7. svibnja 2012. godine primio 10. svibnja 2012. godine, dakle, nakon što je ono održano. No iz zapisnika Arbitražnog suda HNS-a s ročišta održanog 7. svibnja 2012. godine vidljivo je navedeno da protustranka (tužitelj) nije pristupila na to ročište, iako je dostava poziva uredno iskazana.

Prema tome kako je očito da tužitelj nije zaprimio sudski poziv za navedeno ročište, tako da tužitelj zbog toga nije bio u mogućnosti raspravljati pred sudom, to je u konkretnom slučaju povrijeđeno osnovno načelo ravnopravnog postupanja sa strankama kojima mora biti dana mogućnost prava na saslušanje kao i pružena primjerena i jednaka mogućnost da se izjasni o svim relevantnim okolnostima slučaja.

Slijedom gore navedenoga, Županijski sud u Zagrebu, kao prvostupanjski sud, zaključuje da je u konkretnom predmetu ispunjena pretpostavka za poništaj pravorijeka predviđena člankom 36. stavak 2. točka 1.c Zakona o arbitraži, slijedom čega je donesena odluka da se poništava u cijelosti odluka Arbitražnog suda HNS-a.

Dakle, po stajalištu nogometnog kluba, kao tužitelja, Županijski sud u Zagrebu nakon gore donesene odluke nije vratio predmet Arbitražnom sudu HNS-a na ponovni postupak jer to niti jedna od stranaka nije tražila u smislu odredbe članka 37. stavak 2. Zakona o arbitraži, zbog čega je po stajalištu nogometnog kluba ovaj postupak pravomoćno okončan.

Međutim, u konkretnom slučaju, Arbitražni sud HNS-a je nakon gore navedene odluke Županijskog suda u Zagrebu nastavio voditi predmetni postupak te je 7. rujna 2015. godine donio u istom predmetu pravorijek kojim je u cijelosti prihvatio tužbeni zahtjev trenera. Stoga, nogometni klub kao tužitelj, podnosi Županijskom sudu u Zagrebu ponovnu tužbu za poništaj tog pravorijeka Arbitražnog suda HNS-a broj A-22/12 od 7. rujna 2015. godine, a koji predmet se vodio pod brojem 6 P-8/16-6, navodeći da je Arbitražni sud HNS-a nakon ukinute presude protivno odredbama Zakona o arbitraži nastavio voditi predmetni postupak, te da je time počinio povredu iz članka 20. u svezi sa člankom 36. stavak 2. Zakona o arbitraži jer je arbitražni postupak nakon presude Županijskog suda u Zagrebu vođen bez podnesenog zahtjeva te da je ponovno odlučeno o zahtjevu o kojemu je već pravomoćno odlučeno. Nadalje, nogometni klub navodi da je trener u arbitražnom postupku dostavio Ugovor o profesionalnom treniranju od 1. srpnja 2008. temeljem kojeg je bio angažiran na poslovima sportskog direktora kluba, a u kojem ugovoru nije ugovorena arbitraža, zbog čega je evidentno da se navedeni pravorijek odnosi na spor koji nije obuhvaćen arbitražnom klauzulom, te da je stoga počinjena povreda odredbe iz članka 36. stavak 2. točka 1.d Zakona o arbitraži.

Nakon provedenog postupka, prvostupanjski je sud, Županijski sud u Zagrebu, učinio nespornim da je isti svojom ranijom presudom broj Ap-4/13 od 22. srpnja 2013. godine poništio u cijelosti odluku Arbitražnog suda HNS-a broj A-22/12 od 7. svibnja 2012. te da predmet nije vraćen Arbitražnom sudu HNS-a na ponovno odlučivanje jer to ni jedna od strana nije tražila sukladno odredbi članka 37. stavak 2. Zakona o arbitraži.

Međutim, Županijski sud u Zagrebu donosi dana 28. lipnja 2016. godine presudu kojom odbija u cijelosti zahtjev tužitelja za poništaj pravorijeka Arbitražnog suda HNS-a broj A-22/12 od 7. rujna 2015. godine, navodeći u obrazloženju da prema odredbi članka 37. stavak 1. Zakona o arbitraži, ako je pravorijek donesen na temelju valjanog ugovora o arbitraži u kojem imena arbitara nisu bila određena, poništen zbog razloga koji se ne odnose na postojanje ili pravnu valjanost arbitražnog ugovora, taj ugovor je onda valjan pravni temelj za novu arbitražu u istom sporu. U slučaju sumnji sud može o tome na zahtjev stranke donijeti posebnu odluku.

Stoga, kako je tužitelj nakon donošenja presude Županijskog suda naveo da više nema uvjeta za vođenje predmetne arbitraže jer da tom odlukom predmet nije vraćen na ponovno odlučivanje toj arbitraži, Arbitražni je sud HNS-a dana 18. prosinca 2013. godine donio, sukladno članku 37. stavak 1. Zakona o arbitraži, posebnu odluku, „međupravorijek“, kojom je naveo da je i nakon presude Županijskog suda u Zagrebu i dalje nadležan za odlučivanje.

Zato Županijski sud zaključuje *da sukladno članku 37. stavak 1. Zakona o arbitraži presuda kojom je poništen prvotni arbitražni pravorijek ne odnosi se na ugovor o arbitraži na temelju kojeg je arbitražni sud bio konstituiran, jer zahtjev za poništaj prvotnog pravorijeka nije bio zasnovan na tvrdnji da je arbitražni ugovor pravno nevaljan, tako da je onda taj ugovor valjan pravni temelj za novu arbitražu.*

Slijedom iznesenoga, prvostupanjski sud zauzima pravno shvaćanje *da je Arbitražni sud HNS imao mogućnost nastaviti arbitražni postupak obzirom na to da pravomoćnom presudom nije pravomoćno riješeno i pitanje valjanosti ugovora o arbitraži, zbog čega je on ostao na snazi i pravni je temelj za ponovno arbitriranje o istom sporu.*

4. NEMOGUĆNOST ILI MOGUĆNOST PODNOŠENJA USTAVNE TUŽBE PROTIV PRAVORIJEKA ARBITRAŽNOG SUDA HNS-A SA SUDSKOM PRAKSOM USTAVNOG SUDA RH

Ustav Republike Hrvatske nema odredbe o izabranim ili arbitražnim sudovima. U Ustavnom zakonu o Ustavnom sudu Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: UZUS) ni u jednoj odredbi ne spominje se izabrani sud, ali držimo da se i na njega odnose odredbe o ustavnoj tužbi od članka 59. do članka 76.

Članak 59. UZUS-a glasi:

- (1) *Svaka fizička i pravna osoba može podnijeti Ustavnom sudu ustavnu tužbu ako smatra da joj je odlukom sudbene, upravne vlasti, ili drugih tijela koja imaju javne ovlasti, povrijeđeno jedno od njenih Ustavom utvrđenih sloboda i prava čovjeka i građanina (u nastavku: ustavno pravo).*
- (2) *Ako je zbog povrede ustavnih prava dopušten drugi pravni put, ustavna tužba može se podnijeti tek nakon što je taj pravni put iscrpljen.*

- (3) *U stvarima u kojima je dopušten upravni spor, odnosno revizija u parničnom ili izvanparničnom postupku, pravni put je iscrpljen nakon što je odlučeno i o tim pravnim sredstvima.*
- (4) *Ustavni sud iznimno može pokrenuti postupak po ustavnoj tužbi i prije nego li je iscrpljen pravni put ako utvrdi da je potpuno razvidno da se pobijanim aktom, odnosno nedonošenjem akta u razumnom roku grubo vrijeđaju ustavna prava ili slobode i da bi nepokretanjem postupka za podnositelja tužbe mogle nastupiti teške i nepopravljive posljedice.*

Stavak 1. do 3. identični su članku 28. st. 1. do 3. ranijeg UZUS-a. Iz stavka 1. pak proizlazi da se ustavna tužba može podnijeti samo protiv odluke: (1) sudbene vlasti, (2) upravne vlasti, (3) drugih tijela koja imaju javne ovlasti... ako je njome povrijeđeno ustavno pravo fizičke ili pravne osobe. U prvom redu treba utvrditi može li se presuda izabranog suda podvesti pod prvu ili treću vrstu navedenih odluka, jer je očito da se za njegove pravorijeke ne može tvrditi da su odluke upravne vlasti. O tome postoje različita gledišta koja Triva iscrpno izlaže u svoja dva rada. *“Zbog svega iznesenoga podržali bismo shvaćanja po kojima bi se pravorijek arbitražnog suda kome se zakonom pridaju svojstva pravomoćnosti, a kad se za to ispune uvjeti i izvršnosti, mogao u smislu odredaba čl. 28/1. UZUS 91 kvalificirati kao akt tijela koje ima javne ovlasti da sudi, kao što to čini i državni sudac, ali ne kao akt tijela sudbene vlasti. Po toj osnovi pravorijek takvog arbitražnog suda mogao bi biti objekt ustavne tužbe. Taj kvalitet dobiva u pravnim porecima koji pripadaju skupini onih koji su uređeni u funkciji suvremenije sintetičke koncepcije o procesnopravnoj, a ne i isključivoj civilnopravnoj prirodi arbitraže”*. Na istom mjestu u napomeni navodi se i to da: *“Ako bi se do krajnjih konsekvencija prihvatile teze o pravorijeku kao djelu sudbene vlasti, trebalo bi, valjda, dopustiti i državnom odvjetniku da protiv pravorijeka ulaže zahtjev za zaštitu zakonitosti, ali onda i pravo da se umiješa u spor pokrenut radi poništaja pravorijeka uz ograničenje prava na samostalno podnošenje zahtjeva ako je o tužbi za poništaj bio obaviješten”*.

U stavku 2. i 3. čl. 59. UZUS-a određeno je da se ustavna tužba, ako je zbog povreda ustavnih prava dopušten drugi pravni put, može podnijeti tek nakon što je taj pravni put iscrpljen. Stavak 4. čl. 59. UZUS-a nova je odredba, nije je bilo u ranijem UZUS-u. Ona predstavlja iznimku od st. 2. i 3. i određuje da se ustavna tužba može podnijeti i prije nego je iscrpljen pravni put, ako su ispunjene pretpostavke navedene u tom propisu, a za podnositelja tužbe mogle bi nastupiti teške i nepopravljive posljedice. Prema tome, ostaje da na ovom mjestu zaključimo da se protiv odluke tijela iz st. 1, a to je u našem slučaju presuda izabranog suda, koju je donijelo tijelo koje ima javne ovlasti, može u roku od 30 dana (cl. 60. UZUS-a) od primitka odluke podnijeti ustavna tužba i bez čekanja na iscrpljenje drugog pravnog puta zaštite iz st. 2. i 3. tog članka, ako su ispunjene pretpostavke iz st. 4. tog članka.⁴⁰

⁴⁰ Više o tome Triva, Siniša, „Ustavna tužba radi ukidanja arbitražnog pravorijeka“, *Sedmi arbitražni dani Arbitraža i pravo na pravično suđenje*, Zagreb, 1999., str. 1-24., te „Ustavna tužba radi ukidanja arbitražnog pravorijeka“, *Pravo u gospodarstvu*, Zagreb, 2/2000., 2000., str. 205-238.

Ustav RH propisuje jednakost svih građana Hrvatske i stranaca pred sudovima.⁴¹

Što se tiče pak analize dosadašnjih odluka Ustavnog suda RH u pogledu dopustivosti ili nedopustivosti njihova neposrednog pobijanja ustavnom tužbom, analizirat ćemo poznate nam dosadašnje odluke iako ovom autoru nije poznata niti jedna odluka Ustavnog suda RH koja bi se odnosila na pravorijek Arbitražnog suda HNS-a.

4.1. Predmet broj U-III-410/1995 od 17. studenoga 1995.

U ovom je predmetu Ustavni sud RH odbacio tužbu podnositelja zahtjeva kao nedopuštenom, te je u obrazloženju odluke, između ostalog, naveo:

Slijedom ovoga, prije odlučivanja o biti stvari trebalo je ocijeniti radi li se u ovom slučaju o odluci u odnosu na koju se prema navedenim odredbama članka 59. stavak 1. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu može podnijeti ustavna tužba. Ovo stoga što u odredbama članka 59. stavak 1. Ustavnog zakona nije navedeno i Izabrano sudište kao tijelo u odnosu na čiju odluku se može podnijeti ustavna tužba.

S obzirom na sumnje, koje su glede navedenog postojale održan je i konzultativni sastanak sa znanstvenicima iz područja postupovnog imovinskog prava, koji imaju iskustva glede rada i postupanja arbitraža – izabranih sudova. U odredbama članka 59. stavak 1. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, Izabrani sud, kako je to naprijed navedeno, te uopće arbitraža i odluke takvih tijela se ne spominju. Ovo stoga što se niti u odredbama Ustava Republike Hrvatske o sudbenoj vlasti ta tijela također ne spominju, dok je istodobno propisano odredbama članka 115. stavak 1. Ustava, da sudbenu vlast obavljaju sudovi, te u stavku 3. istog članka, da sudovi sude na temelju Ustava i zakona.

Odredbama članka 16. stavak 2. Ustava propisano je da se zakonom uređuje ustanovljavanje, djelokrug, sastav i ustrojstvo sudova, te postupak pred istima. Zatim se dalje navodi: Proizlazi da je jedina podudarnost Izabranog sudišta sa sudovima u činjenici da je ono osnovano Zakonom. U pogledu svih ostalih bitnih značajki postoje razlike, budući da se Pravilnikom Hrvatske gospodarske komore ('Narodne novine', broj 113/93 – pročišćeni tekst), uređuje nadležnost, sastav, organizacija i pravila postupka. Pristup Izabranom sudištu se ugovara, moguće je čak ugovaranje primjene propisa, uz to stoji mogućnost odlučivanja temeljem poslovnih običaja i temeljem pravičnosti.

Slijedom iznesenoga, to je Ustavni sud RH u ovom predmetu konačno zauzeo sljedeće pravno shvaćanje: *Izabrano sudište nije tijelo državne vlasti – sudbeno tijelo, već organizacija kojoj je država prenijela dio svojih prerogativa iz oblasti sudovanja. Stoga, Izabrano sudište nije niti tijelo s javnim ovlastima, budući da odluku donosi samo spram onih koji su mu povjerovali da razriješi određeni spor, koji proizlazi iz zaključenog ugovora, i to samo u odnosu na taj ugovor. Iz rečenog*

⁴¹ Vidi članak 26. Ustava Republike Hrvatske (NN br. 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14).

proizlazi da je pravo pravorijek Izabranog sudišta ... donijelo tijelo u odnosu na čije se odluke ... ne može podnijeti ustavna tužba.

Temeljem gore navedenoga, analizom ove sudske odluke Ustavnog suda RH možemo reći da je iz nje razvidno da se Ustavni sud RH nije izjasnio o tome bi li se ustavna tužba mogla podnijeti protiv odluke državnog suda kojom je odbijen zahtjev za poništaj pravorijeka, pa time ipak, makar posredno, protiv arbitražnog pravorijeka.

Prema izdvojenom mišljenju jednog od sudaca Ustavnog suda RH, „arbitraža” jest pravosudno tijelo; njezin pravorijek zbog toga treba, u načelu, svrstati u kategoriju „odluka sudbene vlasti”; tužba za poništaj pravorijeka donekle je bliska prijedlogu za ponavljanje postupka jer je ona bitno drugačije pravno sredstvo negoli je revizija; na tužbu za poništaj ne odnosi se pravilo o dužnosti prethodnog iscrpljivanja drugih sredstava prije podnošenja ustavne tužbe. Jer prethodno podnesena tužba za poništaj te odluke nije pretpostavka za podnošenje ustavne tužbe; ustavnu tužbu dopušteno je neposredno podnijeti protiv arbitražne odluke.

No u konačnici prevladalo je, međutim, mišljenje većine o razlozima zbog kojih arbitražni sud ne bi bio tijelo s javnim ovlastima.⁴²

4.2. Predmet broj U-III-488/1996 od 17. studenoga 1999.

I u ovom je predmetu Ustavni sud RH odbacio tužbu podnositelja zahtjeva kao nedopuštenu.⁴³

Tako je u obrazloženju ove odluke navedeno:

Odredbama članka 484. i članka 485. Zakona o parničnom postupku (‘Narodne novine’, broj 53/91, 91/92 i 112/99) propisano je da se protiv presude – pravorijeka arbitražnog suda može podnijeti tužba za poništaj te presude. Tužba za poništaj presude izabranog suda podnosi se sudu koji bi za spor bio nadležan u prvom stupnju da nije sklopljen ugovor o izabranom sudu (članak 375. stavak 3. Zakona o parničnom postupku).

Slijedom navedenog, a u skladu s navedenim odredbama Zakona o parničnom postupku, prije podnošenja ustavne tužbe protiv presude – pravorijeka izabranog suda potrebno je iscrpiti dopušteno pravno sredstvo, a to je tužba za poništaj presude izabranog suda.

Kako je podnositelj ustavne tužbe podnio ustavnu tužbu protiv pravorijeka Stalnog izabranog sudišta pri Hrvatskoj gospodarskoj komori, broj IS-P-8/95 od 13. svibnja 1995. godine, to je ustavna tužba podnesena prije nego je podnositelj koristio dopušteno pravno sredstvo, u smislu odredbe članka 59. stavka 2. Ustavnog zakona, te je u skladu s odredbom članka 68. Ustavnog zakona ustavna tužba nedopuštena.

⁴² Vidi Triva, Siniša, Uzelac, Alan, op. cit. str. 309-310.

⁴³ Obrazloženje ove odluke Ustavnog suda RH sadržava drugačije razloge nego li je to navedeno u odluci Ustavnog suda RH u predmetu broj U-III-410/1995 od 17. XI. 1995. god.

Stoga je s obzirom na to da ne postoje pretpostavke za odlučivanje o ustavnoj tužbi u smislu odredbe članka 59. stavka 2. u svezi sa člankom 68. Ustavnog zakona, Ustavni sud RH riješio predmet na gore opisani način. Slijedom iznesenoga, Ustavni sud RH zauzeo je pravno shvaćanje po kojem *prije podnošenja ustavne tužbe protiv presude – pravorijeka izabranog suda potrebno je isrpiti dopušteno pravno sredstvo, a to je tužba za poništaj presude izabranog suda.*

Kako je u konkretnom predmetu ustavna tužba podnesena prije nego je podnositelj koristio dopušteno pravno sredstvo, ustavna je tužba ocijenjena nedopuštenom.⁴⁴

4.3. Predmet broj U-III-669/2003 od 27. listopada 2004.

U ovom je predmetu donošenjem odluke Ustavni sud RH korigirao svoje ranije odluke, opisane u prethodnom dijelu ovog rada. Tako je u ovoj odluci Ustavni sud RH utvrdio u svom obrazloženju da su se nakon donošenja rješenja Ustavnog suda od 17. studenoga 1999. godine bitno izmijenili ustavni i zakonski okviri arbitražnog sudovanja u Republici Hrvatskoj.

Po tom novom shvaćanju Ustavni sud RH utvrdio je *da arbitražnu odluku, u konkretnom slučaju, treba svrstati u pojedinačne akte, kojima se odlučuje o pravima i obvezama stranaka u postupku, u smislu odredbe članka 62. stavak 1. Ustavnog zakona.*

Iznoseći razloge za reviziju ranijeg gledišta, on se pozvao na definiciju arbitražnog suda, na odredbu o pravnoj snazi pravorijeka te na to da stranka koja ne uspije u arbitražnom sporu *može odmah zahtijevati da nadležni državni sud provede prisilnu ovrhu arbitražne odluke.*

Ne ulazeći u opću ocjenu ove odluke, koja se inače nije odnosila na pobijanje pravorijeka, već na odluku o nenadležnosti, smatramo da je Ustavni sud RH ispravno revidirao svoje ranije gledište te se priklanjamo tumačenju prema kojemu bi se arbitražni pravorijeci trebali smatrati izjednačenima s odlukama tijela s javnim ovlastima, protiv kojih međutim ne bi bila moguća neposredna ustavnosudska zaštita. Ona bi se pružala posredno, nakon iscrpljivanja tužbe za poništaj, podnošenjem ustavne tužbe protiv odluke donesene u povodu te tužbe kao jedinoga (neposrednog) pravnog sredstva sudu protiv pravorijeka.⁴⁵

S obzirom na naprijed iznesena utvrđenja, jasno proizlazi da je praksa Ustavnog suda RH takva da je dopušteno podnijeti tužbu protiv pravorijeka Arbitražnog suda HNS-a, ali tek nakon što se prethodno iscrpi dopušteno pravno sredstvo, a što je tužba za poništaj pravorijeka Arbitražnog suda HNS-a te kada se pravomoćno okonča postupak povodom te tužbe.

⁴⁴ Usp. Triva, Siniša, Uzelac, Alan, op. cit. str. 310.

⁴⁵ Više o tome Triva, Siniša, Uzelac, Alan, op. cit. str. 311.

5. UMJESTO ZAKLJUČKA

Za sve sudionike nogometnih sporova zasigurno je jedna od najvažnijih stvari upravo pravna sigurnost. No pravna sigurnost Arbitražnog suda HNS-a ne može biti omogućena ako protiv odluka Arbitražnog suda HNS-a nije omogućena njihova kontrola i ocjenjivanje zakonitosti od strane za to određenih viših sudova iako je ta kontrola sukladno imperativnim odredbama Zakona o arbitraži ograničena samo na točno određene i propisane razloge koji su precizirani člankom 36. Zakona o arbitraži.

Tako se protiv pravorijeka Arbitražnog suda HNS-a može podnijeti tužba za poništaj pravorijeka stvarno i mjesno nadležnom Županijskom sudu u Zagrebu odnosno Trgovačkom sudu u Zagrebu u predmetima iz stvarne nadležnosti trgovačkih sudova.

Za postupke koji su se vodili pred Županijskim sudom u Zagrebu povodom podnesenih tužbi za poništaj pravorijeka Arbitražnog suda HNS-a možemo reći da se sudska praksa tog suda mijenjala, a sve s obzirom na velik broj ukidanih i preinačenih odluka Vrhovnog suda RH koji je zauzimao pravna shvaćanja iz predmeta u predmet i to sve u odnosu na svaki pojedini razlog iz članka 36. Zakona o arbitraži. Upravo zbog toga danas možemo reći da je sudska praksa Županijskog suda u Zagrebu te Vrhovnog suda RH u odnosu na ove postupke radi poništaja pravorijeka Arbitražnog suda HNS-a ujednačena te da sudska vijeća donose odluke s ujednačenim pravnim shvaćanjima.

No za naglasiti je i to da je omogućena i ustavnopravna zaštita u odnosu na donesene pravorijেকে Arbitražnog suda HNS-a s time da se prije podnošenja ustavne tužbe mora iscrpiti pravni put. Takvo je shvaćanje zauzeo Ustavni sud RH u nekoliko svojih ranijih odluka.

LEGAL MEANS AGAINST RULINGS BY THE CFF ARBITRATION COURT WITH RELEVANT COURT PRACTICE

This paper answers the question of what the admissible legal means against the Croatian Football Federation arbitration court rulings are. Furthermore, it points out the recent practice of the Zagreb County Court and the Supreme Court of the Republic of Croatia in proceedings arising from lawsuits to annul CFF Arbitration Court rulings. Further analysed is the admissibility of Constitutional lawsuits in the Constitutional Court of the Republic of Croatia in completed proceedings before the CFF Arbitration Court with court practice of the Constitutional Court of the Republic of Croatia.

Key words: *lawsuit, court ruling, dispute, football, arbitration, sport's law*